

RESEARCH ARTICLE / ARAŞTIRMA YAZISI

Comparison of Aging Anxiety and Ageism Attitudes Among Young and Middle Adults

Genç ve Orta Yetişkinler Arasında Yaşlanma Kaygısı ve Yaşlı Ayrımcılığı Tutumlarının Karşılaştırılması

Zeynep Gümüş Demir¹, Mahmut Yılmaz²

Abstract:

Considering the increasing rate of elderly population around the world, it becomes important to better understand the concepts related to aging. The aim of this research is to compare aging anxiety and ageism attitudes among young and middle adults. The sample of the study consists of a total of 526 participants aged 20-39 (n = 263) and 40-60 (n = 263). In the study, the Sociodemographic Information Form, Ageism Attitude Scale (YATÖ) and Aging Anxiety Scale were applied to the participants. The level and direction of the relationship between the scales were examined with the Pearson Correlation method. In addition, independent samples t-Test and ANOVA test were used to compare the scale scores according to demographic variables. According to the findings of the research, statistically significant differences were detected between aging anxiety and ageism attitudes of young and middle adults due to their age differences. Aging anxiety and fear of aging-related loss have been found to be higher in middle adults. It has been observed that ageist attitudes are higher in young adults. It was found that there are significant differences in the aging anxiety and ageism attitudes of young and middle adults according to sociodemographic characteristics. It was determined that male participants had higher anxiety about aging than female participants, married participants had higher positive discrimination attitudes towards the elderly, and single participants had a higher fear of aging. It is thought that the current study will contribute to the literature by presenting data from different age groups, which are seen to be relatively less researched on the subject.

Keywords: Old age, Aging anxiety, Ageism.

¹Asst. Prof., University, Faculty of Humanities and Social Sciences, Department of Psychology, Istanbul, Türkiye, E-mail: zeynep.gumus@uskudar.edu.tr, ORCID: 0000-0003-4474-4813

²MSc. Clinical Psychologist, Istanbul, Turkey, E-mail: mahmuty52@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-9699-3785.

Address of Correspondence/Yazışma Adresi: Zeynep Gümüş Demir, University, Faculty of Humanities and Social Sciences, Department of Psychology, Istanbul, Türkiye, E-mail: zeynep.gumus@uskudar.edu.tr

Date of Received/Geliş Tarihi: 29.05.2024, **Date of Revision/Düzeltilme Tarihi:** 05.02.2025, **Date of Acceptance/Kabul Tarihi:** 07.02.2024, **Date of Online Publication/Çevrimiçi Yayın Tarihi:** 20.03.2025

Citing/Referans Gösterimi: Demir, Z. G. & Yılmaz, M. (2025). Comparison of Aging Anxiety and Ageism Attitudes Among Young and Middle Adults. *Cyprus Turkish Journal of Psychiatry & Psychology*, 7(1), 48-58

© 2025 The Author(s). Published by Cyprus Mental Health Institute / Cyprus Turkish Journal of Psychiatry and Psychology (www.ktppdergisi.com). This article is an open-access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution 4.0 license which permits use, sharing, adaptation, distribution and reproduction in any medium or format, provided the original work is properly cited and is not used for commercial purposes. <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Öz:

Dünya genelinde giderek artan yaşlı nüfus oranı düşünüldüğünde yaşlanmayla ilgili kavramların daha iyi anlaşılması önem kazanmaktadır. Bu araştırmanın amacı genç ve orta yetişkinler arasında yaşlanma kaygısı ve yaşlı ayrımcılığı tutumlarının karşılaştırılmasını yapmaktır. Çalışmanın örneklemini 20-39 yaş (n=263) ve 40-60 yaş (n=263) oluşan toplam 526 katılımcı oluşturmaktadır. Araştırmada katılımcılara Sosyodemografik Bilgi Formu, Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği (YATÖ) ve Yaşlanmaya Yönelik Anksiyete Ölçeği uygulanmıştır. Pearson Korelasyon yöntemi ile ölççekler arasındaki ilişki düzeyi ve yönü incelenip, demografik değişkenlere göre ölççek puanlarını karşılaştırmak amacıyla Bağımsız Örneklemler t-Testi ve ANOVA testi uygulanmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, genç ve orta yetişkinlerin yaş farklılıkları nedeniyle yaşlanma kaygısı ve yaşlı ayrımcılığı tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Yaşlanma kaygısı ve yaşlanma ile ilişkili kayıp korkusunun orta yetişkinlerde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Yaşlı ayrımcılığı tutumunun genç yetişkinlerde daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Genç ve orta yetişkinlerin yaşlanma kaygısı ve yaşlı ayrımcılığı tutumlarında sosyodemografik özelliklere göre anlamlı farklılıklar olduğu bulunmuştur. Erkek katılımcılarda yaşlanma kaygısının kadın katılımcılardan daha yüksek olduğu, evli katılımcıların yaşlılara yönelik olumlu ayrımcılık tutumlarının daha yüksek olduğu, bekâr olan katılımcıların yaşlanma korkusunun daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Mevcut çalışmanın konuyla ilgili nispeten daha az araştırıldığı görülen farklı yaş gruplarına ait veriler sunuyor olmasının alanyazına katkı sunacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yaşlılık, Yaşlanma kaygısı, Yaşlı ayrımcılığı

Giriş

Yaşlanma, organizmada meydana gelen ilerleyici fizyolojik değişiklikler ve fonksiyon kayıpları olarak tanımlanmaktadır. Aynı zamanda organizmanın metabolik strese uyum sağlama yeteneğinde ve biyolojik işlevlerinde azalmaların meydana geldiği yetişkin yaşamı boyunca devam eden bir süreçtir (Guarente ve ark., 2024). Yaşlanma kaygısı, yaşlanmayla ilişkili fiziksel, psikolojik ve sosyal olumsuz duygu ve korkular olarak ifade edilir (Lasher ve Faulkender, 1993). Yaşlanmayla birlikte ortaya çıkan fiziksel değişimler, diğer yaş gruplarına göre daha fazla görülen kronik hastalıklar ve işlevsel yeteneklerde meydana gelen kayıplar, yaşlı bireylerin günlük yaşam aktivitelerini gerçekleştirmelerini zorlaştırabilmektedir (Soysal, 2023). Yaşlanma sürecinde; kırışıklıkların artması, kasların zayıflaması, azalan akciğer kapasitesi, görme ve işitme kayıpları gibi birçok sistemsel değişim görülür. Bütün bunlar fiziksel kayıplarla ve sağlıkla ilgili korkulara neden olabilmektedir. Ayrıca yaşanan bilişsel gerilemeler yaşam kalitesi ve yaşam doyumunu da olumsuz etkileyebilmektedir (Babaoğlu, 2024; Bergman ve Segel-Karpas, 2021). Yaşlı bireyler varoluşsal sorgulamalar, ölüm kaygısı, yakınlarının kaybı, diğerlerine bağımlı olma, sosyal ilişkilerde değişim, yalnızlaşma, bakım ihtiyacı ve yaşanan ekonomik zorluklar nedeniyle yaşlanma süreciyle ilgili endişe ve kaygı yaşayabilmektedir (Bergman, Bodner ve Shrira 2018; Spitzer, Segel-Karpas ve Palgi 2019; Malinauskaite, Slapikas ve Courvoisier 2017). Yaşlanma kaygısını etkileyen faktörler arasında ırk, cinsiyet, sosyoekonomik durum, mevcut sağlık durumu, gelir düzeyi, eğitim, yaşlanmaya ilişkin bilgiler ve sosyal kayıp korkusu yer almaktadır (Lynch, 2000). Birçok kişi yaşlanma sürecinin beraberinde getirdiği değişimlere iyi uyum sağlarken bazıları yaşlanma sürecini zor bulabilmektedir (Harris ve Dollinger, 2003). Sosyal ve evrimsel bir psikoloji teorisi olan Terör Yönetimi Teorisi yaşlanma kaygısına bir bakış açısı sunmaktadır. İnsanlarda kaçınılmaz ve öngörülemeyen ölüm gerçeğinin yarattığı psikolojik çatışmadan ve ölümün temsil ettiği kişisel önemsizliğinden kendini koruma içgüdüğü bulunur. Terör

Yönetimi Teorisi, ölüm düşüncelerine ilişkin bilinç ve erişilebilirlik ile ilgilidir. İnsanların kendi ölümlerinin tehdidi altında olduklarını hissettiklerini ve bu nedenle hayatlarında anlam ve değer bulmalarına olanak tanıyan dünya görüşlerini benimsediklerini belirtmektedir (Solomon, Greenberg ve Pyszczynski 1991).

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) yaşlı ayrımcılığını, “yaşa dayalı olarak başkalarına veya kendine yönelik stereotipler, önyargılar ve ayrımcılık” olarak tanımlamaktadır (WHO, 2021). Daha gelişmiş ülkelere göre az gelişmiş ülkelerde yaş ayrımcılığının ve bunun neden olduğu olumsuz sağlık sorunlarının daha yaygın olduğu bulunmuştur (Chang ve ark., 2020). Yaygın bir olgu olan yaşlı ayrımcılığı, yaşlı bireylerin refahına yönelik önemli bir tehdit oluşturmaktadır (Officer ve de la Fuente-Núñez, 2018). Yaş ayrımcılığı, politikalar, eylemler ve uygulamalar da dâhil olmak üzere insanlara yaşlarına yönelik davranışlarda (WHO, 2021). Yaşlı ayrımcılığın maruz kalmak yaşlı bireylerde yaşam kalitesi, bilişsel performans ve duygusal anlamda olumsuz sonuçlara neden olabilmektedir (Marques ve ark., 2020). Yaşlı ayrımcılığının bilişsel, duygusal ve davranışsal boyutları bulunmaktadır. Ayrıca açık/bilinçli şekilde yapılabildiği gibi örtük/bilinçsiz olarak da uygulanabilmektedir. Yaşlanan toplum, kültürel özellikler, sosyal ağlar ve bireysel birçok faktör yaşlı ayrımcılığında belirleyici olabilmektedir (Bodner, 2009; Chang ve ark., 2020). Yaşlı ayrımcılığı, diğerleri tarafından yapılabildiği gibi kişinin kendine yönelik tutumları olarak da gözlemlenebilir. Bu bağlamda ampirik kanıtlar kültürel ve toplumsal normlar, bilgi eksikliği, ekonomik faktörler ve eğitimin yaşlı ayrımcılığını etkileyen faktörler arasında olduğunu göstermektedir (Marques ve ark., 2020; Kang ve Kim, 2022). Yaşlı ayrımcılığı, yaşlı bireylere yönelik olumlu ve olumsuz görüşleri ve etkileşimleri ifade etmektedir (Levy ve Macdonald, 2016).

Genç yetişkinlik ve orta yetişkinlik dönemleri için araştırmada kullanılan yaş aralıkları çeşitli akademik ve

psikolojik kaynaklara göre belirlenmiştir. Genç yetişkinlik döneminin 20'li yaşların başından 40 yaşına kadar olan dönemi kapsayabileceğini (Zelazo ve Carlson, 2015; APA, 2012; WHO, 2014) ve orta yetişkinlik döneminin psikolojik ve sosyal gelişim açısından 40-60 yaş aralığında tanımlandığını gösteren (APA, 2012; WHO, 2014; Jones ve Peters, 2005; Binstock, George ve Johnson 2011) kaynaklar bulunmaktadır. Alanyazında yaşlı yetişkinlerin yaşlanma sürecini nasıl algıladıklarıyla, yaşlanma kaygılarıyla ve yaşlı ayrımcılığı ilgili yayınlar bulunmaktadır (Bergman ve Segel-Karpas, 2021; Ayalon, 2018; Marques ve ark., 2020). Ancak farklı yaş grupları arasında yaşlı ayrımcılığı ve yaşlanma kaygısının karşılaştırıldığı çalışmalar çok daha azdır. Çalışmanın bu ayırt edici özelliğinin ilgili alanda çalışan araştırmacılara kaynak teşkil edeceği düşünülmektedir. Ayrıca yaşlı ayrımcılığının ve yaşlanma kaygısının toplumsal etkisini en aza indirecek yeni politikaların geliştirilmesine ek bilgiler sunacaktır. Bu makale, genç ve orta yetişkinler arasında yaşlanma kaygısı ve yaşlı ayrımcılığına yönelik tutumların nasıl farklılaştığını araştırmayı amaçlar. Özellikle, bireylerin yaşlanma sürecine dair korku, endişe ve algılarının, yaşlılara yönelik tutumlarına nasıl yansıdığı ve bu tutumların yaş gruplarına göre nasıl değişiklik gösterdiği incelenmektedir. Makale, genç ve orta yetişkinler olmak üzere iki farklı yaş grubunu ele alır. Bu grupların yaşlanma kaygısı ve yaşlı ayrımcılığına yönelik tutumlarını karşılaştırarak, aralarındaki benzerlikleri ve farklılıkları analiz eder. Bu veriler, yaşlanma kaygısı ve yaşlı ayrımcılığı arasındaki olası ilişkileri ortaya koymayı hedefler. Bu makalenin, toplumda yaygın olan yaşlanma ve yaşlılıkla ilgili olumsuz stereotiplerin, farklı yaş gruplarında nasıl şekillendiğini ve bu stereotiplerin yaşlılara yönelik ayrımcılığı nasıl beslediğini anlamamıza yardımcı olacağı düşünülmektedir. Ayrıca, yaşlanma kaygısının genç ve orta yaşlı yetişkinlerde nasıl farklılaştığını ortaya koyarak, bu kaygının azaltılmasına yönelik stratejiler geliştirilmesine katkıda bulunabilir. Makalenin bulguları, yaşlanma karşıtı tutumların önlenmesi ve yaşlılara yönelik ayrımcılığın azaltılması için farkındalık artırıcı programların geliştirilmesine de ışık tutabilir.

Yöntem

Araştırma Modeli ve Hipotezler

İlişkisel tarama modeline uygun olarak gerçekleştirilen araştırmanın amacı kapsamında sıranan temel hipotezler; (H1) genç ve orta yetişkinlerin yaş farklılıkları nedeniyle yaşlanma kaygısı ve yaşlı ayrımcılığı tutumları arasında farklılık vardır. (H2) Genç ve orta yetişkinlerin yaşlanma kaygısı ve yaşlı ayrımcılığı tutumlarında sosyodemografik özelliklere göre anlamlı bir farklılık vardır. Yaşlanma kaygısı ile yaşlı ayrımcılığı arasındaki potansiyel ilişkileri inceleyerek, bu iki değişkenin birbirine nasıl bağlı olduğunu ve yaş gruplarına göre bu ilişkinin nasıl farklılaşabileceğini ortaya koymayı amaçlayan araştırma soruları; (1) Yaşlanma kaygısı ve yaşlı ayrımcılığı arasındaki ilişki genç ve orta yetişkinler arasında nasıl farklılık göstermektedir? (2) Genç ve orta yetişkinler arasında yaşlanma kaygısının yaşlı ayrımcılığı üzerindeki etkisi yaş gruplarına göre nasıl değişmektedir? şeklinde oluşturulmuştur. Araştırma gerçekleştirilmeden önce araştırmanın etik ilkelere uygun olduğuna dair Üsküdar Üniversitesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu Başkanlığının 29.12.2023 tarih ve 61351342/ARALIK 2023-46 nolu kararı ile onay alınmıştır.

Evren ve Örneklem

Çalışmanın örneklemini 20-39 yaş (genç yetişkinler) (n=263), 40-60 yaş (orta yetişkinler) (n=263) toplam 526 katılımcı oluşturmaktadır. Örnekleme seçkisiz olarak ulaşılmış olup katılımcılar gönüllülük esasına uygun olarak araştırmaya dahil edilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada katılımcılara Aydınlatılmış Onam Formu, Sosyodemografik Bilgi Formu, Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği (YATÖ) ve Yaşlanmaya Yönelik Anksiyete Ölçeği çevrimiçi olarak uygulanmıştır.

Sosyo-Demografik Bilgi Formu

Araştırmacılar tarafından hazırlanan formda katılımcıların sosyodemografik bilgileri yer almaktadır.

Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği (YATÖ)

Vefikuluçay ve arkadaşları tarafından 2011 yılında geliştirilen ölçek, yaşlı bireylere yönelik ayrımcılık tutumunu değerlendirmektedir. Ölçek 23 maddeden ve 3 alt boyuttan (yaşlı bireylere yönelik olumsuz tutum, yaşlı bireyin yaşamını sınırlama ve yaşlı bireye yönelik olumlu tutum) oluşmaktadır. 5'li likert tipi derecelendirme kullanılan ölçeğin, Cronbach Alpha katsayısı 0,80 olarak bulunmuştur. Ölçekten alınan yüksek puan (en yüksek: 115) yaşlı ayrımcılığına karşı olumlu tutumu gösterirken, düşük puan (en düşük: 23) yaşlı ayrımcılığına karşı olumsuz tutumu ifade etmektedir.

Yaşlanmaya Yönelik Anksiyete Ölçeği

Kalaycı tarafından 2021 yılında geliştirilen ölçek, yaşlanmaya yönelik anksiyeteyi değerlendirmektedir. Ölçek 16 maddeden ve 4 alt boyuttan (yaşlı korkusu, fiziksel görünümle ilgili kaygı, yaşlanma ile ilişkili kayıp korkusu, yaşlanma ile ilgili psikolojik endişeler) oluşmaktadır. Ölçekte 5'li likert tipi (katılıyorum, kararsızım, katılmıyorum, kesinlikle katılmıyorum) derecelendirme kullanılmıştır. Ölçeğin Cronbach Alpha katsayısı 0,82 olarak belirtilmiştir.

İşlem

Araştırma gerçekleştirilmeden önce araştırmanın etik ilkelere uygun olduğuna dair onay alınmıştır. Ocak 2024 ve Mayıs 2024 tarihleri arasında verilerin toplanması gerçekleştirilmiştir. Aydınlatılmış Onam Formu kapsamında araştırma öncesinde katılımcılara; araştırmanın amacı, kullanılan veri toplama araçları, uygulamanın ne kadar süreceği, bilgilerinin gizliliği/korunması ve onam verme sürecinin tamamen gönüllülük esasına dayandığı konusunda bilgi verilmiştir. Çalışmaya katılanlara Sosyo-demografik Bilgi Formu, Yaşlanmaya Yönelik Anksiyete Ölçeği ve Yaşlı Ayrımcılığı Ölçeği çevrim içi olarak çeşitli platformlar aracılığıyla uygulanmıştır. Çalışmanın amacına uygun ve güvenilir veriler toplanmasını sağlamak amacıyla belirlenen dâhil etme kriterlerini Belirtilen yaş aralığına uygun olmaları, katılımcıların çalışmaya gönüllü olarak katılmayı kabul etmeleri, araştırmada kullanılan ölçekleri anlayabilecek seviyede dil yetkinliğine sahip olmaları oluşturmaktadır.

Bulgular

Veri Analizi

Bu araştırma kapsamında, SPSS 27 yazılımı kullanılarak istatistiksel analizler gerçekleştirildi. İlk olarak, ölçeklerin güvenilirlik düzeyi Cronbach Alfa katsayılarıyla değerlendirildi ve bu katsayıların 0.60'ın üzerinde olduğu belirlendi (Kılıç, 2016). Daha sonra, ölçeklerin normal

dağılım özelliklerini detaylı bir şekilde incelemek amacıyla basıklık ve çarpıklık katsayıları değerlendirildi. Bu değerlendirme sürecinde, ölçeklerin basıklık ve çarpıklık katsayılarının HahsVaughn ve Lomax (2020) tarafından önerilen -2 ile +2 aralığındaki referans değerlerini karşıladığı tespit edildi. Ölçekler arasındaki ilişki düzeyi ve yönü, Pearson Korelasyon yöntemi

kullanılarak incelendi. Ayrıca, demografik değişkenlere göre ölçek puanlarını karşılaştırmak amacıyla Bağımsız Örneklem t-Testi ve ANOVA testi uygulandı. Tüm bu istatistiksel analizler, %95 güven aralığında gerçekleştirildi ve p değeri 0.05 anlam düzeyi esas alındı. Tablo 1'de katılımcılara ilişkin demografik özellikler yer almaktadır.

Tablo 1. Katılımcılara İlişkin Demografik Özellikler

		20-39 yaş (Genç Yetişkinler)		40-60 yaş (Orta Yetişkinler)	
		n	%	n	%
Cinsiyet	Kadın	217	82.5	109	41.4
	Erkek	46	17.5	154	58.6
Medeni durum	Bekâr	216	82.1	22	8.4
	Evli	47	17.9	177	67.3
	Eşi vefat etmiş/Boşanmış	0	0.0	64	24.3
Eğitim durumu	Okuryazar	0	0.0	20	7.6
	İlkokul	0	0.0	52	19.8
	Ortaokul	0	0.0	35	13.3
	Lise	17	6.5	44	16.7
	Üniversite	216	82.1	71	27.0
	Lisansüstü	30	11.4	41	15.6
Çalışma durumu	Çalışıyor	82	31.2	179	68.1
	Çalışmıyor	181	68.8	84	31.9
İlaç kullanımı gerektiren fiziksel hastalık durumu	Evet	35	13.3	80	30.4
	Hayır	228	86.7	183	69.6
Toplam		263	100.0	263	100.0

Tablo 2. Yaşa Göre Yaşlanmaya Yönelik Anksiyete Ölçeği ve Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması

Bağımlı Değişkenler	20-39 yaş (Genç Yetişkinler) (n=263)		40-60 yaş (Orta Yetişkinler) (n=263)		t	Sd.	p
	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS			
Yaşlanmaya Yönelik Anksiyete Ölçeği	39.10	7.13	40.58	7.89	-2.26	518.724	0.024*
Yaşlı Korkusu	11.51	4.02	11.54	3.60	-0.09	524	0.927
Yaşlanma ile İlişkili Kayıp Korkusu	10.41	3.20	11.50	3.56	-3.67	517.975	<.001***
Fiziksel Görünümle İlgili Kaygı	9.00	3.03	9.08	3.06	-0.30	524	0.764

Yaşlanma ile İlgili Psikolojik Endişeler	8.18	2.37	8.46	2.55	-1.33	524	0.185
Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği	59.95	7.28	55.64	9.20	5.96	497.734	<.001***
Yaşlının Yaşamını Sınırlama	15.44	3.94	14.59	4.69	2.25	508.823	0.025**
Yaşhya Yönelik Olumlu Ayrımcılık	27.74	5.21	27.47	4.90	0.60	524	0.546
Yaşhya Yönelik Olumsuz Ayrımcılık	16.77	3.41	13.57	4.03	9.82	509.689	<.001***

*** $p<.001$, ** $p<.01$, * $p<.05$ Kullanılan Test: Bağımsız Örneklem T-Testi

Tablo 2’de verilen bulgulara ait sonuçlar incelendiğinde, Yaşlı Korkusu, Yaşlanma ile İlgili Psikolojik Endişeler, Yaşhya Yönelik Olumlu Ayrımcılık, Fiziksel Görünümle İlgili Kaygı alt boyutu yaşa göre incelendiğinde, karşılaştırma yapılan gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark tespit edilmemiştir ($p>.05$).

Yaşlanmaya Yönelik Anksiyete Ölçeğinden ($t(524)=-2.26$, $p<.05$), Yaşlanma ile İlişkili Kayıp Korkusu alt ölçeğinden ($t(524)=-3.67$, $p<.05$) aldıkları puanlar yaşa göre incelendiğinde, karşılaştırma yapılan gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark tespit edilmiştir. Değerlendirilen ortalama ölçek puanlarına göre 40-60 (Orta Yetişkinler) yaş aralığında olanların puanları 20-39

(Genç Yetişkinler) yaş aralığında olanlara göre daha fazla olduğu gözlemlenmiştir.

Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeğinden ($t(524)=5.96$, $p<.05$), Yaşlının Yaşamını Sınırlama alt ölçeğinden ($t(524)=2.25$, $p<.05$) Yaşhya Yönelik Olumsuz Ayrımcılık alt ölçeğinden ($t(524)=9.82$, $p<.05$) aldıkları puanlar yaşa göre incelendiğinde, karşılaştırma yapılan gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark tespit edilmiştir. Değerlendirilen ortalama ölçek puanlarına göre 20-39 (genç yetişkinler) yaş aralığında olanların puanları 40-60 (orta yetişkinler) yaş aralığında olanlara göre daha fazla olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 3. Cinsiyete Göre Yaşlanmaya Yönelik Anksiyete Ölçeği ve Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması

Bağımlı Değişkenler	Kadın(n=217)		Erkek(n=46)		t	Sd.	p
	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS			
Yaşlanmaya Yönelik Anksiyete Ölçeği	38.53	7.09	41.83	6.71	-2.89	261	0.004**
Yaşlı Korkusu	11.31	3.89	12.41	4.51	-1.69	261	0.092
Yaşlanma ile İlişkili Kayıp Korkusu	10.18	3.22	11.52	2.89	-2.61	261	0.009**
Fiziksel Görünümle İlgili Kaygı	8.93	3.10	9.35	2.65	-0.85	261	0.397
Yaşlanma ile İlgili Psikolojik Endişeler	8.10	2.24	8.54	2.90	-1.15	261	0.252
Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği	59.64	7.08	61.46	8.09	-1.54	261	0.124
Yaşlının Yaşamını Sınırlama	15.17	3.86	16.76	4.09	-2.52	261	0.012*
Yaşhya Yönelik Olumlu Ayrımcılık	27.81	5.16	27.41	5.46	0.46	261	0.642
Yaşhya Yönelik Olumsuz Ayrımcılık	16.66	3.35	17.28	3.64	-1.12	261	0.264

*** $p<.001$, ** $p<.01$, * $p<.05$ Kullanılan Test: Bağımsız Örneklem T-Testi

Tablo 3’de yer alan bulguların sonuçları incelendiğinde, Yaşlanmaya Yönelik Anksiyete Ölçeğinden ($t(261)=-2.89$, $p<.05$), Yaşlanma ile İlişkili Kayıp Korkusu alt ölçeğinden ($t(261)=-2.61$, $p<.05$), Yaşlının Yaşamını Sınırlama alt ölçeğinden ($t(261)=-2.52$, $p<.05$) aldıkları

puanlar cinsiyete göre incelendiğinde, karşılaştırma yapılan gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark tespit edilmiştir. Değerlendirilen ortalama ölçek puanlarına göre erkek katılımcıların puanlarının kadın katılımcılara göre daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Tablo 4. Medeni Duruma Göre Yaşlanmaya Yönelik Anksiyete Ölçeği ve Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması

Bağımlı Değişkenler	Bekâr (n=216)		Evli (n=47)		t	Sd.	p
	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS			
Yaşlanmaya Yönelik Anksiyete Ölçeği	39.07	7.23	39.23	6.70	-0.14	261	0.889
Yaşlı Korkusu	11.64	3.96	10.89	4.27	1.15	261	0.250
Yaşlanma ile İlişkili Kayıp Korkusu	10.31	3.21	10.91	3.12	-1.18	261	0.237
Fiziksel Görünümle İlgili Kaygı	8.95	2.98	9.26	3.23	-0.63	261	0.531
Yaşlanma ile İlgili Psikolojik Endişeler	8.18	2.36	8.17	2.44	0.03	261	0.978
Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği	59.84	7.68	60.49	5.11	-0.55	261	0.579
Yaşının Yaşamını Sınırlama	15.66	3.95	14.45	3.79	1.92	261	0.055
Yaşhya Yönelik Olumlu Ayrımcılık	27.25	5.19	29.96	4.72	-3.29	261	0.001*
Yaşhya Yönelik Olumsuz Ayrımcılık	16.92	3.44	16.09	3.20	1.53	261	0.127

*** $p<.001$, ** $p<.01$, * $p<.05$ Kullanılan Test: Bağımsız Örneklem T-Testi

Tablo 4’de yer alan bulguların sonuçları incelendiğinde, Yaşlılara Yönelik Olumlu Ayrımcılık alt ölçeğinden ($t(261)=-3.29$, $p<.05$) aldıkları puanlar medeni duruma göre incelendiğinde, karşılaştırma yapılan gruplar arasında

istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark tespit edilmiştir. Değerlendirilen ortalama ölçek puanlarına göre bekâr katılımcıların puanlarının evlilerden daha düşük olduğu saptanmıştır.

Tablo 5. Cinsiyete Göre Yaşlanmaya Yönelik Anksiyete Ölçeği ve Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması

Bağımlı Değişkenler	Kadın(n=109)		Erkek(n=154)		t	Sd.	p
	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS			
Yaşlanmaya Yönelik Anksiyete Ölçeği	39.18	8.33	41.57	7.42	-2.44	261	0.015*
Yaşlı Korkusu	10.99	3.85	11.92	3.37	-2.08	261	0.038*
Yaşlanma ile İlişkili Kayıp Korkusu	11.13	3.76	11.76	3.41	-1.42	261	0.157
Fiziksel Görünümle İlgili Kaygı	8.79	3.22	9.29	2.93	-1.32	261	0.189
Yaşlanma ile İlgili Psikolojik Endişeler	8.28	2.52	8.60	2.57	-1.01	261	0.314
Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği	55.57	9.69	55.69	8.87	-0.10	261	0.918
Yaşının Yaşamını Sınırlama	14.25	4.13	14.84	5.06	-1.00	261	0.316
Yaşhya Yönelik Olumlu Ayrımcılık	27.79	5.19	27.25	4.68	0.88	261	0.377
Yaşhya Yönelik Olumsuz Ayrımcılık	13.53	3.95	13.60	4.10	-0.14	261	0.887

*** $p<.001$, ** $p<.01$, * $p<.05$ Kullanılan Test: Bağımsız Örneklem T-Testi

Yaşlanmaya Yönelik Anksiyete Ölçeğinden ($t(261)=-2.44$, $p<.05$), Yaşlı Korkusu alt ölçeğinden ($t(261)=-2.08$, $p<.05$) aldıkları puanlar cinsiyete göre incelendiğinde, karşılaştırma yapılan gruplar arasında istatistiksel olarak

anlamlı düzeyde fark tespit edilmiştir. Değerlendirilen ortalama ölçek puanlarına göre erkek katılımcıların puanlarının kadın katılımcılara göre daha fazla olduğu saptanmıştır.

Tablo 6. Medeni Duruma Göre Yaşlanmaya Yönelik Anksiyete Ölçeği ve Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması

Bağımlı Değişkenler	Medeni Durum						F(2,260)	p	Post-Hoc
	Bekar ¹ (n=22)	Evli ² (n=177)	Eşi vefat etmiş/Boşanmış ³ (n=64)						
	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS			
Yaşlanmaya Yönelik Anksiyete Ölçeği	37.91	8.45	40.15	7.41	42.70	8.59	3.93	0.021*	3>1
Yaşlı Korkusu	12.14	4.22	11.15	3.45	12.39	3.65	3.17	0.044*	3>2
Yaşlanma ile İlişkili Kayıp Korkusu	9.77	3.74	11.56	3.40	11.91	3.82	3.08	0.048*	3>1
Fiziksel Görünümle İlgili Kaygı	8.09	3.13	8.92	3.00	9.89	3.07	3.73	0.025*	3>1
Yaşlanma ile İlgili Psikolojik Endişeler	7.91	2.31	8.51	2.62	8.52	2.46	0.57	0.569	-
Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği	55.59	9.56	56.53	8.96	53.19	9.44	3.15	0.044*	2>3
Yaşlılığın Yaşamını Sınırlama	15.64	5.90	14.68	4.78	13.98	3.92	1.12	0.329	-
Yaşlıya Yönelik Olumlu Ayrımcılık	25.55	4.84	28.18	4.90	26.17	4.51	6.03	0.003**	2>1,3
Yaşlıya Yönelik Olumsuz Ayrımcılık	14.41	4.64	13.67	4.06	13.03	3.73	1.10	0.335	-

*** $p<.001$, ** $p<.01$, * $p<.05$ Kullanılan Test: Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA)

Tablo 6'da yer alan bulguların sonuçları incelendiğinde, Yaşlanma ile İlgili Psikolojik Endişeler, Yaşlılığın Yaşamını Sınırlama, Yaşlıya Yönelik Olumsuz Ayrımcılık alt boyutundan aldıkları puanlar medeni duruma göre incelendiğinde, karşılaştırma yapılan gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark tespit edilmiştir. ($p>.05$).

Yaşlanmaya Yönelik Anksiyete Ölçeğinden ($F(2.260)=3.93$, $p<.05$) aldıkları puanlar medeni duruma göre incelendiğinde, karşılaştırma yapılan gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark tespit edilmiştir. Tukey bulgularına sonuçları ele alındığında, eşi vefat etmiş/boşanmış katılımcılar bekâr olanlara kıyaslandığında anlamlı seviyede daha yüksek puan aldığı saptanmıştır.

Yaşlı Korkusu alt ölçeğinden ($F(2.260)=3.17$, $p<.05$) aldıkları puanlar medeni duruma göre incelendiğinde, karşılaştırma yapılan gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark tespit edilmiştir. Tukey bulgularına sonuçları ele alındığında, eşi vefat etmiş/boşanmış olanların aldığı puanları evli olanlara kıyasladığımızda anlamlı seviyede yüksek puan aldığı gözlemlenmiştir.

Yaşlanma ile İlişkili Kayıp Korkusu alt ölçeğinden ($F(2.260)=3.08$, $p<.05$) aldıkları puanlar medeni duruma göre incelendiğinde, karşılaştırma yapılan gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark tespit edilmiştir. Tukey bulgularına sonuçları ele alındığında, eşi vefat

etmiş/boşanmış olanları bekâr olanlara kıyasladığımızda anlamlı düzeyde daha yüksek puan aldığı saptanmıştır.

Fiziksel Görünümle İlgili Kaygı alt ölçeğinden ($F(2.260)=3.73$, $p<.05$) aldıkları puanlar medeni duruma göre incelendiğinde, karşılaştırma yapılan gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark tespit edilmiştir. Tukey bulgularına sonuçları ele alındığında, eşi vefat etmiş/boşanmış olanların aldığı puanları bekâr olanlara kıyasladığımızda anlamlı düzeyde daha yüksek puan aldığı saptanmıştır.

Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği alt ölçeğinden ($F(2.260)=3.15$, $p<.05$) aldıkları puanlar medeni duruma göre incelendiğinde, karşılaştırma yapılan gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark tespit edilmiştir. Tukey bulgularına sonuçları ele alındığında, evli olanların aldığı puanları eşi vefat etmiş/boşanmış olanlara kıyasladığımızda anlamlı düzeyde daha yüksek puan aldığı saptanmıştır.

Yaşlıya Yönelik Olumlu Ayrımcılık alt ölçeğinden ($F(2.260)=6.03$, $p<.05$) aldıkları puanlar medeni duruma göre incelendiğinde, karşılaştırma yapılan gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark tespit edilmiştir. Tukey bulgularına sonuçları ele alındığında, evli olanların aldığı puanları eşi vefat etmiş/boşanmış ve bekâr olanlara kıyaslandığında istatistiksel olarak anlamlı seviyede daha yüksek puan aldığı gözlemlenmiştir.

Tartışma

Ortalama yaşam süresindeki küresel artış eğilimi insanlığın geçen yüzyıldaki başarılarından birisi olmakla birlikte, yaşlanma genellikle kasvetli ve olumsuz bir süreç olarak kodlanmakta ve yaşlı bireylere yönelik görece olumsuz tutum ve algılar yeniden üretilmektedir (Bratt, Abrams ve Swift 2018; Gümüş Demir ve Yılmaz, 2023). Butler (1969) yaş ayrımcılığını diğer yaş gruplarına karşı önyargılar olarak tanımlamıştır. O zamandan bu yana geçen on yıllarda, yaşlı insanlara karşı yaş önyargısının yaygın olduğunu gösteren zengin bir araştırma külliyatı oluşmuştur (Ayalon ve Tesch-Römer, 2018; Chasteen, Horhota ve Crumley-Branyon 2021). Yaşlılara yönelik hatta yaşlılar tarafından dahi üretilen kronolojik yaşa dayalı stereotipleştirme, klişeler, önyargı ve ayrımcı eylem ve tutumlar yaşlı ayrımcılığı olarak adlandırılmaktadır (Kang ve Kim, 2022). Yaş ayrımcılığının, inanç ve tutumların, insanların yaşlı bireylere yönelik duygu, algı ve davranışlarını asimile eden ve şekillendiren yaşlı yetişkinler hakkındaki çoğunlukla olumsuz toplumsal görüş ve stereotiplere yaşam boyu maruz kalmaktan kaynaklandığı düşünülmektedir (Lev, Wurm ve Ayalon 2018).

Araştırma bulgularına göre orta yetişkinlerin, yaşlanmaya yönelik anksiyete ve yaşlanma ile ilişkili kayıp korkusunun genç yetişkinlere göre daha fazla olduğu gözlemlenmiştir. Genç yetişkinler ve orta yetişkinler arasındaki yaşlanmaya yönelik anksiyete ve kayıp korkusu arasındaki farklılıkların, tipik olarak biyolojik, psikolojik ve sosyal değişimlerle uyumlu olduğu söylenebilir. Bu yaş grupları açısından yaşlanmaya yönelik anksiyete ve kayıp korkusunun hissedilen ve durumsal bir sorun olup olmamasıyla ilişkili olduğu, yaşlanmaya bağlı hastalık korkusu, yaşlılıkta kayıp korkusu gibi gelecekteki ya da yakın gelecekteki yaşlanma süreciyle ilişkili olabileceği düşünülebilir. Bu bağlamda, yaş grupları arasındaki farklılıklar olası bir geleceğe ilişkin açıkça olumsuz beklentilere atıfta bulunmaktadır (Bowen ve Skirbekk, 2017; Awang, Nik ve Mansor 2020; Rupperecht, Martin ve Lang 2022). Genç yetişkin bireyler bilinmeyen ve büyük ölçüde öngörülemeyen bir gelecek için ideal yaşam beklentileri oluştururken, orta yaş ya da yaşlılıktaki bireyler kişisel hayata ilişkin beklentiler ve ideal bir yaşam beklentisi konusunda olumsuz bir algıya sahip olabilirler.

Araştırma bulgularına göre genç yetişkinlerin, yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık ve yaşlının yaşamını sınırlama düzeyinin orta yetişkinlerden daha yüksek olduğu bulunmuştur. Her iki kişiden en az biri orta veya yüksek derecede yaş ayrımcılığı tutumlarına sahip olduğu ileri sürülmektedir (Officer, Thiyagarajan ve Schneiders 2020). Mevcut araştırmalar yaşlı ayrımcılığının yaygınlığını tespit etmiş olsa da yaşlı ayrımcılığı deneyimlerinin genç, orta yaşlı ve yaşlı yetişkinler için nasıl farklılık gösterebileceği hakkında daha az şey bilinmektedir (Bowen ve Skirbekk, 2017; Chasteen, Horhota ve Crumley-Branyon 2021; Rupperecht, Martin ve Lang 2022). Yaş ayrımcılığı ile ilgili olarak orta yaşlı ve yaşlı yetişkinler sosyal/fiziksel varsayımlarla karşılaştıklarını bildirmişlerdir. Ayrıca yaşlı yetişkinlerin beceriksiz olarak kalıplaştırıldığı belirtilmektedir (Cadieux, Chasteen ve Packer 2019).

Araştırma bulgularına göre erkek katılımcıların, yaşlanmaya yönelik anksiyete, yaşlanma ile ilişkili kayıp korkusu ve yaşlının yaşamını sınırlama tutumlarının kadınlara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ancak

literatürde kadınların yaşlanmaya dair anksiyete düzeylerinin erkeklere göre daha fazla olduğunu gösteren araştırma bulguları daha fazladır. Yaşın kültürel olarak değersizleştirilmesi kadınların öz algılarını etkilediği görülmektedir (Saxena ve Shukla, 2016). Kadınların kaygılarının; sağlık sorunları, fiziksel görünümdeki değişiklikler ve doğurganlık kaybı gibi gelecekteki birçok olasılıkla ilişkili olduğu söylenebilir. Ayrıca kadınların eşitsizliğe dayalı toplumsal yaşam ve sistemlerdeki yerlerinin, sosyal kurumlarla bağlantıları, sosyal bağlarının doğası ve sağlık durumlarının da anksiyete kaynağı olarak görülebileceği düşünülebilir. Yanı sıra erkekler açısından yaşlanmaya eşlik eden statü ve güç kaybının kültürel olarak erkekler için daha şiddetli olduğu şeklinde değerlendirilebilir. Erkekler için fiziksel çekicilik ve cinsel uygunluk yaşla birlikte azalmaktadır. Kadınlar aynı kronolojik yaşta erkeklere göre daha genç kimliklerini sürdürme eğilimindedirler (Pinquart ve Sorensen, 2001).

Araştırma bulgularına göre evli genç yetişkinlerin, yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık tutumlarının bekârlara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Evli olmak sosyal, ekonomik ve kültürel bağlam açısından istikrarlı konumlar ile bağımlı düşünülebilir. Bekâr genç yetişkinlerin istihdam durumu, iş yerinde genç yaşta olmanın kaynaklı yaradıkları sorunların bir ayrımcılık tetikleyeni olarak iş görüyor olabileceği söylenebilir. DeJong ve Love (2015) yetişkinliği bir sosyal adalet sorunu olarak ele almaktadır ve gençleri, yetişkinlerin güç ve ayrımcılık sistemlerine tabi olan bir sosyal kimlik grubu olarak kavramsallaştırmaktadır. Ayrıca DeJong ve Love (2015), yetişkinlerin baskın grup olduğu ve gençlerin güce erişmesinin tek yolu olduğu hiyerarşik bir sistem içinde gençlerin ikincilleştirilmesini bu şekilde tanımlamaktadırlar. Evli olmak genç yetişkinler için bu açıdan koruyucu bir faktör olarak görülebilir. Örneğin işe alım ve işten çıkarılma süreçlerinde medeni durum bekârların aleyhine işleyebilmektedir. Genç yetişkin bekârlar açısından ikincilleştirilmenin yaşlılara yönelik ayrımcı reaktif tutumlara yol açtığı düşünülebilir.

Araştırma bulgularına göre orta yetişkin kadın katılımcıların yaşlılık korkuları erkeklere göre daha düşük bulunmuştur. Artan sayıda araştırma, yaş ayrımcılığını içselleştirilmiş bir olgu olarak incelemektedir. Özellikle “başarılı bir şekilde yaşlanmak için bireylerin, bu hedefin nihai imkânsızlığına rağmen sürekli olarak yaşlılıktan uzaklaşmaya çalışması gereken” (Hurd Clarke ve Korotchenko, 2016) neoliberal kültürlerde, gündelik yaşam koşullarında yaşlılığın kanıksanmış doğasını ana hatlarıyla ortaya konulması önemlidir. Pietilä ve arkadaşları (2013), genç erkeklerin yaşlı insanlarla aralarına mesafe koyma eğilimlerini göstermiştir. Bu bulguda kültür ve çalışma/gelecek algısının da etkili olduğu düşünülebilir.

Araştırma bulgularına göre orta yetişkin eşi vefat etmiş/boşanmış katılımcıların, yaşlanmaya kaygıları, yaşlanmayla ilişkili kayıp korkuları ve fiziksel görünümle ilgili kaygıları bekâr olanlara göre daha yüksek bulunmuştur. Araştırma bulgusunun yaşlanma kaygısı, fiziksel, psikolojik, ailesel, sosyal ve kişilerarası kayıplar da dâhil olmak üzere yaşlanmayla ilişkili olumsuz duygu ve korkuları işaret ettiği söylenebilir. Fiziksel kayıplarla ilgili korkular arasında sağlıkta ve işlevsel yeteneklerdeki değişiklikler (örneğin, bir hastalık teşhisi konması ya da

sağlıkla ilişkili risklerin belirginleşmesi); ancak fiziksel değişikliklerle ilgili kaygı, saç dökülmesi veya kırışıklıklar gibi cinsellik ve dış görünümdeki değişiklikleri de içermektedir. Öte yandan sosyal kayıplarla ilgili endişeler de ortaya çıkabilir; başkalarıyla olan etkileşimlerin sayısı ve kalitesi de dâhil olmak üzere ilişkilere odaklanır ve kaybetme korkusu aynı zamanda ekonomik sorunları veya istihdam eksikliğini de içermektedir (Allan, Johnson ve Emerson 2014). Bu bağlamda eşi vefat etmiş/boşanmış bireylerin yaşadıkları kayıpların, yaşlılığın hastalıklara, kötüleşen bedensel işlevlere ve ölüme karşı daha fazla duyarlılıkla ilişkilendirilme eğilimi artırdığı söylenebilir. Bodner ve Cohen-Fridel (2014) yaptıkları çalışmada ölüm korkusunun yaş ayrımcılığı tutumu ile pozitif ilişkili olduğunu göstermiştir, ancak bu çalışmalar sadece ölüm kaygısının değil, aynı zamanda yaşlanma kaygısının da daha yüksek yaş ayrımcılığı ile ilişkili olabileceği olasılığını dikkate almamışlardır. Bu bağlamda yaşlanmayla ilişkili anksiyetenin ve kayıp korkusunun, yaşlanma süreci boyunca olumsuz fiziksel, zihinsel ve kişisel kayıplarla ilgili endişe ve beklenti olarak açığa çıktığı söylenebilir.

Araştırma bulgularına göre eşi vefat etmiş/boşanmış olan orta yetişkin katılımcıların yaşlı korkusu ve yaşlı ayrımcılığı tutumlarının evli olanlarla kıyaslandığında daha yüksek olduğu saptanmıştır. Yaşlanma kaygısının ve yaşlı ayrımcılığı tutumlarının orta yetişkinliğin son periyodunda oldukça yüksek olduğunu gösteren araştırmalar (Yan vd., 2012; Bodner, Shrira ve Bergman 2015) mevcuttur. Yaşlı korkusunun medeni durumla ilişkisi düşünüldüğünde eşi vefat etmiş/boşanmış olanların yaşadıkları kayıpların ölüm ve yaşlanma kaygısı arasındaki etkileşimi tetiklediği, yaşlı ayrımcılığının önemli bir yordayıcısı olduğu söylenebilir. Aynı zamanda kayıp ve yalnızlık bağlamında süreklilikte (sosyal roller, rutinler, kişisel değerler, anlamlar vb.) kopuşların deneyimlenmesi (Greenblatt-Kimron, Kestler-Peleg ve Even-Zohar –Kimron 2021) ve sonucunda yalnızlığın bireyin mahrem, duygusal ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanmadığına dair algısını gösteren kişisel bir duygu olarak biçimlenmesi muhtemeldir.

Araştırma bulgularına göre evli orta yetişkin katılımcıların yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık tutumlarının eşi vefat etmiş/boşanmış ve bekâr olanlara göre daha yüksek olduğu bulgulanmıştır. Evlilik insanların sahip olduğu en önemli ve samimi ilişkilerden birisidir. Medeni durum ile öznel iyi oluş arasındaki ilişkiyi araştıran birçok çalışma, evli olmanın birçok avantajla ilişkili olduğunu göstermektedir.

Evli olmayan bireyler, evli bireylere göre daha yalnız hissettiklerini belirtmişlerdir (Hawkey ve Capitano, 2015). Eşini kaybetmiş/dul, boşanmış veya bekâr kişilerle karşılaştırıldığında evli kişiler daha yüksek düzeyde öznel refah ve psikolojik sağlık bildirmektedirler (Cavazzotto, de Lima Stavinski ve Queiroga 2022). Evlilik, bireylerin yaşadığı sosyal, psikolojik ve fiziksel çevreyi etkileyerek koruyucu bir fayda sağlayabileceği ve yaşlılara karşı pozitif ayrımcı tutumları destekleyebilir.

Araştırmanın daha büyük örneklemelerde, ilişkili olabilecek diğer değişkenlerle ve farklı kültürlerde yapılması önerilmektedir. Yaşlı ayrımcılığının çok boyutlu yapısı nedeniyle toplumsal farkındalığın artırılması ve politika değişikliklerinin planlanması gerekmektedir. Yaşlı bireylere yönelik kalıp yargılar, önyargılar ve ayrımcılığın artan yaşlı nüfusa paralel olarak artmaya devam edeceği öngörülebilmektedir. Bu nedenle yaşlı ayrımcılığın azaltmak için toplumun yaşlılığa dair daha olumlu ve bilinçli bir bakış açısı geliştirmesi ve yaşlı dostu toplumlar geliştirmek önem arz etmektedir.

Beyannameler

Etik Onay ve Katılma İzni

Araştırma gerçekleştirilmeden önce araştırmanın etik ilkelere uygun olduğuna dair Üsküdar Üniversitesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu Başkanlığının 29.12.2023 tarih ve 61351342/ARALIK 2023-46 nolu kararı ile onay alınmıştır. Araştırmaya katılmayı kabul eden katılımcılardan bilgilendirilmiş onam alınmıştır.

Yayın İzni

Uygulanamaz.

Veri ve Materyallerin Mevcudiyeti

Uygulanamaz.

Çıkar Çatışması

Yazarlar çıkar çatışması olmadığını beyan eder.

Finansman

Uygulanamaz.

Yazar Katkıları

ZGD araştırmanın tasarımını oluşturmuş, verilerin toplanmasını, verilerin analiz ve makalenin yazım aşamasını yürütmüştür. MY verilerin toplanması ve yazım aşamasında yer almıştır. her iki yazarda makalenin son halini okumuş ve onaylamıştır.

Kaynaklar

Allan, L. J., Johnson, J. A., & Emerson, S. D. (2014). The role of individual difference variables in ageism. *Personality and Individual Differences*, 59, 32–37. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2013.10.027>

American Psychological Association. (2012). *Publication manual of the American Psychological Association* (6th ed.). American Psychological Association.

Awang, H., Nik Osman, N. A., Mansor, N., Ab Rashid, N. F., & Lih Yoong, T. (2020). Factors associated with how long people would like to live. *International Quarterly of Community Health Education*, 40(4), 345–352. <https://doi.org/10.1177/0272684X19896733>

Ayalon, L. (2018). Loneliness and anxiety about aging in adult day care centers and continuing care retirement communities. *Innovation in Aging*, 2(2), igy021. <https://doi.org/10.1093/geroni/igy021>

Ayalon, L., & Tesch-Römer, C. (Eds.). (2018). *Contemporary perspectives on ageism*. Springer International Publishing. <https://doi.org/10.1007/978-3-319-73820-8>

Babaoğlu, E. (2024). Klinik ve evde bakımda uygulanabilecek yaşlı bakım modelleri. *Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi*, 6(1), 76–83. <https://doi.org/10.35365/ctjpp.24.3.09>

- Baser, G., & Cingil, D. (2018). Attitudes toward the older persons and ageism attitudes of healthcare assistants working in nursing homes. *Turkish Journal of Geriatrics*, 21(3), 446–455. <https://doi.org/10.31086/tjgeri.2018344060>
- Berger, E. D. (2009). Managing age discrimination: An examination of the techniques used when seeking employment. *The Gerontologist*, 49(3), 317–332. <https://doi.org/10.1093/geront/gnp031>
- Bergman, Y. S., & Segel-Karpas, D. (2021). Aging anxiety, loneliness, and depressive symptoms among middle-aged adults: The moderating role of ageism. *Journal of Affective Disorders*, 290, 89–92. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2021.04.077>
- Bergman, Y. S., Bodner, E., & Shrira, A. (2018). Subjective nearness to death and end-of-life anxieties: The moderating role of ageism. *Aging & Mental Health*, 22(5), 678–685. <https://doi.org/10.1080/13607863.2017.1286459>
- Bodner, E. (2009). On the origins of ageism among older and younger adults. *International Psychogeriatrics*, 21(6), 1003–1014. <https://doi.org/10.1017/S104161020999055X>
- Bodner, E., & Cohen-Fridel, S. (2014). The paths leading from attachment to ageism: A structural equation model approach. *Death Studies*, 38(7), 423–429. <https://doi.org/10.1080/07481187.2013.766654>
- Bodner, E., Shrira, A., Bergman, Y. S., Cohen-Fridel, S., & Grossman, E. S. (2015). The interaction between aging and death anxieties predicts ageism. *Personality and Individual Differences*, 86, 15–19. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2015.05.022>
- Bowen, C. E., & Skirbekk, V. (2017). Old age expectations are related to how long people want to live. *Ageing & Society*, 37, 1898–1923. <https://doi.org/10.1017/S0144686X16000726>
- Bratt, C., Abrams, D., Swift, H. J., Vaclair, C. M., & Marques, S. (2018). Perceived age discrimination across age in Europe: From an ageing society to a society for all ages. *Developmental Psychology*, 54(1), 167–180. <https://doi.org/10.1037/dev0000398>
- Butler, R. N. (1969). Directions in psychiatric treatment of the elderly: Role of perspective of the life cycle. *The Gerontologist*, 9(2), 134–138.
- Cadieux, J., Chasteen, A. L., & Packer, D. J. (2019). Intergenerational contact predicts attitudes toward older adults through inclusion of the outgroup in the self. *The Journals of Gerontology: Series B: Psychological Sciences and Social Sciences*, 74(4), 575–584. <https://doi.org/10.1093/geronb/gbx176>
- Cavazzotto, T. G., de Lima Stavinski, N. G., Queiroga, M. R., da Silva, M. P., Cyrino, E. S., Serassuelo Junior, H., & Vieira, E. R. (2022). Age- and sex-related associations between marital status, physical activity, and TV time. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(1), 502. <https://doi.org/10.3390/ijerph19010502>
- Chang, E. S., Kanno, S., Levy, S., Wang, S. Y., Lee, J. E., & Levy, B. R. (2020). Global reach of ageism on older persons' health: A systematic review. *PLOS ONE*, 15(1), e0220857. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0220857>
- Chasteen, A. L., Horhota, M., & Crumley-Branyon, J. (2021). Overlooked and underestimated: Experiences of ageism in young, middle-aged, and older adults. *The Journals of Gerontology: Series B*, 76(7), 1323–1328. <https://doi.org/10.1093/geronb/gbaa043>
- DeJong, K., & Love, B. J. (2015). Youth oppression as a technology of colonialism: Conceptual frameworks and possibilities for social justice education praxis. *Equity & Excellence in Education*, 48(3), 489–508. <https://doi.org/10.1080/10665684.2015.1057086>
- Greenblatt-Kimron, L., Kestler-Peleg, M., Even-Zohar, A., & Lavenda, O. (2021). Death anxiety and loneliness among older adults: Role of parental self-efficacy. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(18), 9857. <https://doi.org/10.3390/ijerph18189857>
- Guarente, L. P., Simic, P., & Rogers, K. (2024). Aging. *Encyclopedia Britannica*. <https://www.britannica.com/science/aging-life-process>
- Gümüş Demir, Z., & Yılmaz, M. (2023). *Yaşlılarla psikoterapi*. Eğiten Kitap.
- Hahs-Vaughn, D. L., & Lomax, R. G. (2020). *An introduction to statistical concepts*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315624358>
- Harris, L. A., & Dollinger, S. M. C. (2003). Individual differences in personality traits and anxiety about aging. *Personality and Individual Differences*, 34(2), 187–194. [https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(02\)00019-3](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(02)00019-3)
- Hawkey, L. C., & Capitanio, J. P. (2015). Perceived social isolation, evolutionary fitness, and health outcomes: A lifespan approach. *Philosophical Transactions of the Royal Society of London. Series B, Biological Sciences*, 370(1669), 20140114. <https://doi.org/10.1098/rstb.2014.0114>
- Hurd Clarke, L., & Korotchenko, A. (2016). 'I know it exists ... but I haven't experienced it personally': Older Canadian men's perceptions of ageism as a distant social problem. *Ageing & Society*, 36(8), 1757–1773. <https://doi.org/10.1017/S0144686X15000689>
- Jones, R. S., & Peters, C. M. (Eds.). (2005). *The Cambridge handbook of age and ageing*. Cambridge University Press.
- Kalaycı, I. (2021). The Anxiety About Aging Scale: A validity and reliability study with Turkish menopausal women. *Turkish Studies-Social*, 16(5), 1785–1798. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.52527>
- Kang, H., & Kim, H. (2022). Ageism and psychological well-being among older adults: A systematic review. *Gerontology & Geriatric Medicine*, 8, 23337214221087023. <https://doi.org/10.1177/23337214221087023>
- Kiliç, S. (2016). Cronbach's alpha reliability coefficient. *Psychiatry and Behavioral Sciences*, 6(1), 47. <https://doi.org/10.5455/jmood.20160307122823>
- Lasher, K. P., & Faulkender, P. J. (1993). Measurement of aging anxiety: Development of the anxiety about aging scale. *The International Journal of Aging and Human Development*, 37(4), 247–259. <https://doi.org/10.2190/1U69-9AU2-V6LH-9Y1L>
- Lev, S., Wurm, S., & Ayalon, L. (2018). Origins of ageism at the individual level. In *International perspectives on aging* (Vol. 19, pp. 51–72). Springer. <https://doi.org/10.1007/978-3-319-73820-8>
- Levy, B. (1996). Improving memory in old age through implicit self-stereotyping. *Journal of Personality and Social Psychology*, 71(6), 1092. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.71.6.1092>
- Levy, S. R., & Macdonald, J. L. (2016). Progress on understanding ageism. *Journal of Social Issues*, 72(1), 5–25. <https://doi.org/10.1111/josi.12153>
- Lynch, S. M. (2000). Measurement and prediction of aging anxiety. *Research on Aging*, 22(5), 533–558. <https://doi.org/10.1177/016402750022500>
- Malinauskaitė, I., Slapikas, R., Courvoisier, D., Mach, F., & Gencer, B. (2017). The fear of dying and occurrence of posttraumatic stress symptoms after an acute coronary syndrome: A prospective observational study. *Journal of Health Psychology*, 22(2), 208–217. <https://doi.org/10.1177/1359105315600233>

- Marques, S., Mariano, J., Mendonça, J., De Tavernier, W., Hess, M., Naeyege, L., & Martins, D. (2020). Determinants of ageism against older adults: A systematic review. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(7), 2560. <https://doi.org/10.3390/ijerph17072560>
- Nosek, B. A., Banaji, M. R., & Greenwald, A. G. (2002). Harvesting implicit group attitudes and beliefs from a demonstration web site. *Group Dynamics: Theory, Research, and Practice*, 6(1), 101–115. <https://doi.org/10.1037/1089-2699.6.1.101>
- Officer, A., & de la Fuente-Núñez, V. (2018). A global campaign to combat ageism. *Bulletin of the World Health Organization*, 96(4), 295. <https://doi.org/10.2471/BLT.17.202424>
- Officer, A., Thiyagarajan, J. A., Schneiders, M. L., Nash, P., & de la Fuente-Núñez, V. (2020). Ageism, healthy life expectancy, and population ageing: How are they related? *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(9), 3159. <https://doi.org/10.3390/ijerph17093159>
- Pietilä, I., Ojala, H., King, N., & Calasanti, T. (2013). Aging male bodies, health, and the reproduction of age relations. *Journal of Aging Studies*, 27(3), 243–251. <https://doi.org/10.1016/j.jaging.2013.04.001>
- Pinquart, M., & Sorensen, S. (2001). Gender differences in self-concept and psychological well-being in old age: A meta-analysis. *Journal of Gerontology*, 56B(4), P123–P195. <https://doi.org/10.1093/geronb/56.4.P195>
- Binstock, R. H., George, L. K., & Johnson, J. E. (Eds.). (2011). *Handbook of aging and the social sciences*. Academic Press.
- Rupprecht, F. S., Martin, K., & Lang, F. R. (2022). Aging-related fears and their associations with ideal life expectancy. *European Journal of Ageing*, 19, 587–597. <https://doi.org/10.1007/s10433-021-00661-3>
- Saxena, R., & Shukla, A. (2016). Gender and age-related differences in anxiety about aging. *International Journal of Indian Psychology*, 3(4). <https://doi.org/10.25215/0304.097>
- Solomon, S., Greenberg, J., & Pyszczynski, T. (1991). A terror management theory of social behavior: The psychological functions of self-esteem and cultural worldviews. In *Advances in experimental social psychology* (Vol. 24, pp. 93–159). Academic Press. [https://doi.org/10.1016/S0065-2601\(08\)60328-7](https://doi.org/10.1016/S0065-2601(08)60328-7)
- Soysal, G. (2023). Türkiye’de toplumsal yaşlanma ve çalışma hayatı: Özellikler, sorunlar ve bir uygulama (Doctoral dissertation, Bursa Uludağ University, Turkey).
- Spitzer, N., Segel-Karpas, D., & Palgi, Y. (2022). Close social relationships and loneliness: The role of subjective age. *International Psychogeriatrics*, 34(7), 651–655. <https://doi.org/10.1017/S1041610219001790>
- Vefikuluçay Yılmaz, D., & Terzioğlu, F. (2011). Development and psychometric evaluation of Ageism Attitude Scale among university students. *Turkish Journal of Geriatrics*, 4(3), 259–268.
- World Health Organization. (2021). *Global report on ageism*. Retrieved from <https://www.who.int/publications/i/item/9789240016866>
- World Health Organization. (2014). *Global status report on noncommunicable diseases 2014*. World Health Organization.
- Zelazo, P. D., & Carlson, S. M. (Eds.). (2015). *The Oxford handbook of developmental psychology, Vol. 1: Body and mind*. Oxford University Press.